

Geo-economics

ภูมิเศรษฐศาสตร์

โดย

นางสาวจ๊ะประณีต เครื่องประดิษฐ์

นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์

การแข่งขันและความขัดแย้งระหว่างประเทศในปัจจุบัน มีเหตุจากภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-economics) มากกว่าภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-politics) การพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น เป็นยุทธศาสตร์สำคัญเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ผ่านกระบวนการทางเศรษฐกิจคำว่า **“Geo-economics”** หมายถึง การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนส่งเสริมและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศรวมทั้งสร้างผลกระทบต่อการดำเนินการด้านเศรษฐกิจของชาติอื่นๆ และต่อเป้าหมายทางการเมืองของประเทศตนเอง

จีน เป็นประเทศที่ใช้อำนาจทาง Geo-economics ได้อย่างทรงพลัง เศรษฐกิจจีนมีผลกระทบต่อทุกภูมิภาคทั่วโลก จีนมีอำนาจทาง Geo-economics ทั้งด้านบวกและลบ **ประกอบไปด้วย 5 ประเด็น**

การค้า

จีนเป็นคู่ค้าขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศมากกว่า 130 ประเทศทั่วโลก

การลงทุน

ตั้งแต่วิกฤตการเงินในปี 2008 จีนกลายเป็นประเทศที่มีการลงทุน (ต่อหน้าถัดไป)

ในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปี 2012-2014 จีนเป็นผู้ลงทุนอันดับสามของโลก รองจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จีนเป็นอันดับหนึ่งของ Foreign Direct Investment (FDI) ในเมียนมา มองโกเลีย กัมพูชา ลาว และเกาหลีเหนือ รวมทั้งเป็นแหล่งการลงทุนครั้งใหญ่ในคาซัคสถาน ปากีสถาน เวียดนาม อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย มาเลเซีย และอื่นๆ แตกต่างกับสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ที่มีการลงทุนในโรงงาน แต่นักลงทุนชาวจีนลงทุนในภาคพลังงาน วัตถุดิบขั้นต้น และสาธารณูปโภคพื้นฐาน

แนวคิด One Belt One Road

เป็นการขยายเครือข่ายทางภูมิศาสตร์เชื่อมโยงประเทศแถบยูเรเชีย ที่มีศักยภาพด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมหาศาล สนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันตก และยุโรปตะวันออก จีนนำเสนอ The Silk Road Economic Belt, the 21st Century Maritime Silk Road, China-Pakistan Economic Corridor และ Bangladesh-China-India-Myanmar Economic Corridor โครงการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน พัฒนาการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งความร่วมมือทางการเงิน หลายประเทศที่เข้าร่วมในโครงการให้ความสนใจในการร่วมพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของจีนในประเทศตนเอง

สถาบันการเงินพหุภาคี

จีนก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (AIIB) และธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (NDB) เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินภายใต้แนวคิด One Belt One Road รวมทั้งพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานซึ่งเพิ่มอำนาจ Geo-economics ให้จีนมากขึ้น

ความเป็นสากลของเงินหยวน

ตั้งแต่ปี 2009 จีนผลักดันนโยบายให้เงินหยวนมีความเป็นสากล โดยดำเนินโครงการนำร่องการชำระเงินด้วยสกุลเงินหยวน เป็นการอนุญาตให้สามารถใช้เงินหยวนชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างประเทศได้ในระดับภูมิภาค และขยายประเทศที่สามารถทำธุรกรรมด้วยเงินหยวนเป็นทุกประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ ธนาคารกลางจีนได้ร่วมมือกับธนาคารกลางของประเทศต่างๆ ทำข้อตกลงทวิภาคีในการแลกเปลี่ยนเงินสกุลหยวนกับเงินสกุลท้องถิ่นของประเทศต่างๆ ที่เป็นคู่สัญญา และยังอนุญาตให้ธนาคารกลางต่างชาติและธนาคารพาณิชย์ที่ลงนามเป็น offshore clearing banks และ Participating banks ในข้อตกลงโครงการชำระเงินด้วยสกุลเงินหยวนสามารถเข้ามาซื้อขายเงินหยวนในตลาดระหว่างธนาคาร (Interbank market) ในจีนได้

บทบาทของจีน

บทบาทของจีนในเอเชียใต้

จีนมีความสนใจที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่มั่นคงในเอเชียใต้ หากพื้นที่นั้นมีการเจริญเติบโตจะต้องไม่กระทบต่อความกังวลด้านความปลอดภัยจากประเทศที่เข้ามาในภูมิภาคนี้ เนื่องจากพื้นที่เอเชียใต้ถูกรบกวนจากความไม่เชื่อใจ แม้ว่าจะมีการลงนามข้อตกลงการค้าเสรี แต่เอเชียใต้ยังมีสถิติการค้าภายในภูมิภาคที่ต่ำที่สุดแห่งหนึ่ง หลายครั้งที่มีการริเริ่มโครงการดีๆ เชื่อมต่อในภูมิภาคโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) หรือสถาบันการเงินอื่นๆ ก็มักจะถูกดำเนินการไปอย่างช้าๆ หรือถูกทอดทิ้งโดยรัฐบาลท้องถิ่น ดังนั้น จึงแทบจะ

เป็นไปได้เลยที่บทบาทของจีนหรือสหรัฐฯ จะถูกรวมเป็นเนื้อเดียวกันกับทุกประเทศในภูมิภาคนี้

แต่แต่ละประเทศมีมุมมองต่อบทบาทของจีนต่างกัน การเข้ามาของจีนในหลายปีที่ผ่านมาได้รับความชื่นชมอย่างมาก ก่อนสงครามจีน-อินเดีย ในปี 1962 จีนและอินเดียมีความสัมพันธ์อันดี หลังจากสงครามทั้งสองประเทศมองอิทธิพลของกันและกัน ในภูมิภาคในลักษณะการแข่งขันมากกว่าการช่วยเหลือกัน อินเดียมองการเติบโตของอิทธิพลจีนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น บังคลาเทศ ศรีลังกา และเนปาล อย่างระมัดระวัง รวมทั้งมองว่า

การที่จีนเป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่งทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจกับปากีสถาน เป็นการมุ่งร้ายต่อผลประโยชน์ของอินเดีย สำหรับปากีสถาน บทบาทและอิทธิพลของจีนเป็นไปในทิศทางบวก ปากีสถานได้ประโยชน์จากการลงทุนขนาดใหญ่ของจีน เช่น ท่าเรือ น้ำลึกกวาดาร์ โครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน และความร่วมมือด้านพลังงานนิวเคลียร์

บทบาทของจีนในลาตินอเมริกา

บทบาทจีนในภูมิภาคนี้ยังมีไม่มากเมื่อเทียบกับในเอเชีย แม้ภูมิภาคนี้จะเป็นเป้าหมายทางการทูตและการทหารของจีน แต่ชาวลาตินอเมริกาอาจรู้สึกถึงผลกระทบทางลบจากการเข้ามาของจีนที่มีต่อธุรกิจท้องถิ่น การเข้ามาของจีนส่งผลต่อเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ชาวจีนซื้อสินค้าในภูมิภาค เสริมสร้างและพัฒนาโดยการลงทุนในสินค้านั้นๆ และส่งออกไปยังตลาดนอกภูมิภาค ช่วยขยายการค้าไปจีนและเอเชีย และพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ท่าเรือด้านแปซิฟิก ถนน ขยายคลองปานามา และโครงสร้างพื้นฐานฝั่งทะเลแคริบเบียน

ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในลาตินอเมริกาเริ่มมีความขัดแย้ง เมื่อเศรษฐกิจจีนชะลอตัวลง ส่งผลต่อราคาสินค้าในตลาดโลกและประเทศในภูมิภาคซึ่งมีรายได้จากการส่งออกปิโตรเลียม การทำเหมืองแร่ และการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังจีน นอกจากนี้ เมื่อความต้องการในจีนลดลง ส่งผลให้อุตสาหกรรมปิโตรเลียมและเหมืองแร่ในลาตินอเมริกาต้องเลื่อนการลงทุนหลายโครงการ รายได้ที่ลดลงของธุรกิจท้องถิ่นถูกทำลายเพิ่มขึ้นจากการที่บริษัทจีนส่งออกสินค้าด้วยตัวเองจากภูมิภาคนี้ คนพื้นเมืองจีนเป็นคู่แข่ง หลายโครงการที่จีนได้ริเริ่มไว้ประสบปัญหา โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคบางโครงการไม่เกิด หลายพื้นที่มีการต่อต้านโดยใช้ความรุนแรง การเข้ามาของจีนในลาตินอเมริกามีทั้งประโยชน์และความขัดแย้ง

บทบาทของจีนในกลุ่มประเทศอาหรับ

หลายประเทศเข้าหาจีนเพื่อให้นโยบายด้านต่างประเทศมีความหลากหลายและสร้างสมดุลกับสหรัฐฯ ทั้งด้านความปลอดภัยและกำลังทหาร แต่จีนรู้ว่าไม่ควรเผชิญหน้ากับสหรัฐฯ ดังนั้น จีนดำเนินการอย่างเงิบๆ และคลุมเครือ อิหร่านอาจเป็นประเทศที่มีปัญหากับจีนมากที่สุด ในช่วงปี 2013-2015 ที่มีการเจรจาต้านอาวุธนิวเคลียร์ จีนเดินตามรอยสหรัฐฯ โดยเห็นว่าอิหร่านไม่ควรมีอำนาจทางอาวุธนิวเคลียร์ แต่จากการที่จีนต้องนำเข้าน้ำมันผ่านอ่าวอาหรับ จีนจึงจำเป็นต้องเดินหมากอย่างระมัดระวังในความขัดแย้ง และมักเลือกช่องทางการค้าผ่านเอเชียกลางไปยังยุโรปมากกว่า เนื่องจากความปลอดภัยในเส้นทางการค้า ดังนั้น จึงอาจพูดได้ว่าจีนไม่ได้มีจุดยืนในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์กับประเทศในตะวันออกกลาง

โดยพยายามไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับความขัดแย้ง แต่มุ่งเป้าแค่เรื่อง การนำเข้าพลังงานและการค้าอย่างมีข้อจำกัด

บทบาทของจีนในแอฟริกา

บทบาทจีนในภูมิภาคนี้มีหลายแง่มุม แอฟริกาเป็นแหล่งขุมกำลังหลายด้าน และจีนช่วยสร้างสมดุลของการครอบครองแอฟริกาโดยชาติตะวันตก ในแง่เศรษฐกิจ จีนให้ความสนใจแอฟริกาจากพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กว้างใหญ่ ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ และประชากรที่สามารถพัฒนาให้มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศได้ นอกจากนี้ แอฟริกายังเป็นตลาดส่งออกสำคัญของจีน โดยทวีปแอฟริกา นำเข้าสินค้าจากจีนมากที่สุด ในปี 2018 มีมูลค่าการนำเข้ามากถึง 90,635 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นประมาณร้อยละ 15.62 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะมีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยจีนสร้างโอกาสการพัฒนาในแอฟริกา ขณะเดียวกันก็ทำกำไรจากการส่งออกสินค้าและทำธุรกิจในแอฟริกา ให้กับบริษัทจากจีนเอง นอกจากนี้ จีนและประเทศในแอฟริกายังรวมตัวกันพัฒนาประสิทธิภาพระบบงานภาครัฐ ให้ความสำคัญกับประเด็นระดับโลก อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศโลก (Climate Change) รวมทั้งการที่จีนมีความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะแรงงานและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในแอฟริกาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งทางกลยุทธ์ด้าน Geo-economic ของจีน

ความร่วมมือระหว่างจีนกับแอฟริกาไม่ได้จำกัดแค่ด้านพลังงาน แหล่งทรัพยากร และสาธารณูปโภคพื้นฐาน แต่รวมถึงการปฏิวัติด้านอุตสาหกรรม ความเป็นเมือง เกษตรสมัยใหม่ และการพัฒนาภาคการผลิตที่ใช้ทักษะแรงงานขั้นสูง รวมทั้งการเปลี่ยนผ่านและยกระดับอุตสาหกรรมด้านพลังงาน นอกจากนี้ จีนยังริเริ่มการสนับสนุนสกุลเงินท้องถิ่นในการค้าขายตามชายแดน การแลกเปลี่ยนสกุลเงิน และก่อตั้งสาขาของสถาบันการเงินในแอฟริกา ทั้งนี้ แอฟริกา มีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจจีนมากขึ้น แต่ยังคงกังวลว่าจีนอาจเป็น “ผู้แย่งชิงครั้งที่สอง” สำหรับแหล่งทรัพยากรของแอฟริกาต่อจากการล่าอาณานิคมโดยประเทศตะวันตก แต่จีนยืนยันว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศในแอฟริกา มีความเท่าเทียม มีการช่วยเหลือและพัฒนา เกิดเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย

บทบาทของจีนในยุโรป

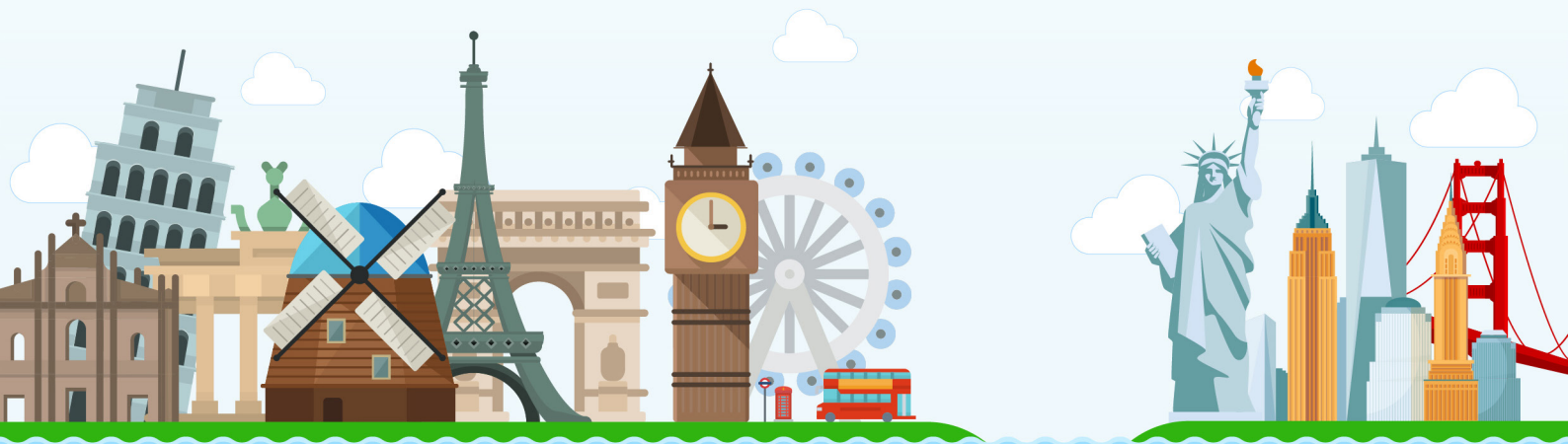
นโยบายของจีนส่งผลกระทบต่อยุโรป ประการแรก บริษัทยุโรปสนใจนักลงทุนจีนเป็นอย่างมาก เนื่องจากระดับของเทคโนโลยีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การมีทักษะแบรนด์ และการเข้าถึงระบบขนส่งมายังยุโรป และประการที่สอง เนื่องจากยุโรปเป็นปลายทางของเส้นทางสายไหม ซึ่งเป็นเส้นทางที่เกิดการลงทุนใหญ่ๆ ในสาขาที่จีนเชี่ยวชาญ ซึ่งยุโรปก็มีความสนใจเชิงยุทธศาสตร์เช่นกัน นอกจากนี้ นโยบายเหล่านี้ออกมาในเวลาที่ยุโรปมีความต้องการ ดังนั้น จึงยินดียอมรับการลงทุนจากจีน โดยเฉพาะตั้งแต่เกิดวิกฤตค่าเงินยูโร และขาดการลงทุนจากภายในยุโรปด้วยกัน ทั้งนี้ จีนไม่ใช่คู่ค้าหรือนักลงทุน แต่เป็นอาวุธทางเศรษฐกิจ ซึ่งยุโรปตระหนักดีว่ากำลังคุยกับนักธุรกิจและบริษัทที่ได้รับอิทธิพลนอกเหนือจากด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีแรงจูงใจด้านการเมือง และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของจีน ดังนั้น ระดับและประเภทของการลงทุนของจีนในยุโรปจึงเป็นประเด็นที่น่ากังวล โดยเฉพาะการดำเนินงานของรัฐบาลกิจจีนในยุโรป

นโยบาย One Belt One Road ของจีนเป็นทั้งโอกาสและความกังวลถึงความทะเยอทะยานเข้าถึงยุโรปของจีน ไม่เพียงแต่ประเด็นด้านภูมิรัฐศาสตร์ของจีน แต่การลงทุนของจีนเปิดโอกาสด้านการเงินสำหรับยุโรป รวมทั้งโอกาสการพัฒนา ยกระดับ และส่งเสริมเครือข่ายด้านสาธารณสุขไปจากจากการที่ประเทศในยุโรปมีพื้นที่เชื่อมต่อกันอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การลงทุนของจีนต้องยึดถือเงื่อนไขบางประการ **ประการแรก** การลงทุนของจีนในยุโรปต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน ต้องไม่มีข้อยกเว้นสำหรับบางประเทศในยุโรป เพื่อมิให้เกิดการ “แบ่งแยกแล้วปกครอง (divide and rule)” **ประการที่สอง** การลงทุนของจีนควรมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมยุโรปในการพัฒนาการลงทุน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการจ้างงาน และ**ประการสุดท้าย** การเจรจาสนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคีระหว่างยุโรปกับจีนควรจะถูกใช้เพื่อให้มั่นใจว่าการเปิดกว้างเพื่อการลงทุนจากจีนในยุโรปนั้น ได้รับการตอบสนองโดยจีนมากขึ้น และถูกใช้เป็นโอกาสในการพูดคุยและก่อให้เกิดแผนงานเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการลงทุนในสาขาต่างๆ ที่ยุโรปมีศักยภาพ

บทบาทของจีนต่อสหรัฐฯ

มุมมองด้าน Geo-economics ของจีนต่อสหรัฐฯ รัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีทรัมป์ มีแนวทางการเจรจาข้อตกลงการค้าแบบทวิภาคีมากขึ้น แต่ข้อตกลงทวิภาคีอาจไม่นำไปสู่การมีบทบาททางการค้าในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทำให้ความน่าเชื่อถือของสหรัฐฯ ถูกลดทอนลง ทั้งนี้ ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกอื่นๆ ยังมุ่งไปยังการเจรจาในความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (The Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) ซึ่งจะทำให้จีนกลายเป็นประเทศที่มีบทบาทอย่างมากในภูมิภาคนี้ในขณะเดียวกัน การที่จีนมีนโยบาย One Belt One Road (OBOR) ที่ใส่เงินลงทุนมากกว่า 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการลงทุนตลอดเส้นทาง อันเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจให้กับประชากรตลอดพื้นที่ของโครงการ ส่งผลให้จีนมีพลังอำนาจทั้งทางด้าน Geo-economic และ Geo-politic เชื่อมโยงทั้งทวีปเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง พันธมิตรของสหรัฐฯ หลายประเทศเริ่มมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นและพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับจีนมากขึ้น ขณะที่พึ่งพาสหรัฐฯ ในเรื่องความมั่นคงปลอดภัย ความตึงเครียดระหว่างเศรษฐกิจกับความมั่นคงผลักดันให้รัฐเล็กๆ ในเขตรอบนอกของจีนดำเนินกลยุทธ์ป้องกันความเสี่ยงเพื่อสร้างสมดุลระหว่างความสัมพันธ์กับจีนและสหรัฐฯ ในขณะที่บางรัฐเล็กๆ ที่จะอยู่เคียงข้างจีนในการรักษาสมดุลทางอำนาจ แนวโน้มเหล่านี้ส่งผลให้พันธมิตรสหรัฐฯ บางประเทศ เช่น ไทยและฟิลิปปินส์ เสริมสร้างอำนาจด้านความมั่นคงกับจีนมากขึ้นเนื่องจากการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้ง

การยื่นเคียงข้างกันระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่น จะช่วยในการเผชิญหน้ากับจีนด้าน Geo-economic ส่งสัญญาณความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก สหรัฐฯ ต้องลงทุนทั้งด้านภูมิศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจเพื่อต่อสู้กับอำนาจของจีนในภูมิภาคนี้ แต่หากสหรัฐฯ ยังคงยึดมั่นกับแนวคิด Geo-economic แบบชาตินิยมต่อไป สหรัฐฯ ก็มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียสิ่งที่ตนเองและพันธมิตรสร้างขึ้นตลอด 70 ที่ผ่านมา

ผลกระทบของอำนาจ Geo-economics ของประเทศมหาอำนาจที่มีต่อไทย

1

การบริหารจัดการกับอิทธิพลทาง Geo-economics ของประเทศมหาอำนาจ

ต้องไม่พึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้ประเทศขนาดเล็ก การสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจช่วยกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาดังนั้น การเจรจาข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีจึงมีความจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมภูมิภาคต่างๆ อย่างทั่วถึง

2

ไทยต้องเป็นผู้เล่นสำคัญในภูมิภาค

การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้าโดยเฉพาะในอาเซียน จะส่งผลให้ Geo-economic ของไทยในภูมิภาคเข้มแข็งขึ้น

3

การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ

ควรกำหนดประเทศผู้รับการลงทุน (Host Country) เป้าหมาย อาจพิจารณาจากปัจจัยสนับสนุนต่างๆ เช่น เพื่อแสวงหาทรัพยากร แสวงหาตลาด เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่ Host Country มีอยู่ หรือใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางการค้าที่ Host Country ได้รับ

4

การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการส่งออก

เนื่องจากเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศในระดับสูง การส่งออกไทยพึ่งพาทลาดส่งออกหลัก คือ จีน สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ดังนั้น ไทยควรกระจายตลาดส่งออกเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

5

การปฏิรูปภายในของไทยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน

อาทิ ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การยกระดับและพัฒนามูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการ สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของไทยในตลาดโลก และก้าวข้ามการแข่งขันด้านราคาในระยะยาว